

які виникли у справі і зумовлюються встановленими фактичними даними і нормами закону; 4) містить владне волевиявлення про дії, спрямовані на досягнення мети кримінального судочинства. 5) є преюдиціальним кримінально-процесуальним рішенням.

Факт відсутності рішень про скасування преюдиційної постанови про закриття кримінального провадження слідчий повинен зафіксувати у матеріалах кримінального провадження. Лише після отримання усіх вище перелічених фактичних даних слідчий зможе прийняти законне та обґрунтоване рішення про закриття кримінального провадження за п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Одержано 30.10.2018

УДК 342.951:364.632:364.64:343.85:343.54

Неля Василівна ЛЯХ,

викладач кафедри адміністративної діяльності

Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ» ТА «ОБМЕЖУВАЛЬНІ ПРИПИСИ»

7 грудня 2017 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1] (далі – Закон про домашнє насильство). Даний Закон впровадив нові підходи до протидії домашньому насильству. Зокрема, запроваджуються такі нові юридичні інструменти, як терміновий заборонний припис і обмежувальний припис, що були невідомі національному законодавству раніше.

Відповідно до ст. 24 Закону про домашнє насильство, виділяють чотири спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству:

- 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника;
- 2) обмежувальний припис стосовно кривдника;
- 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;
- 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Наказом МВС № 654 від 01.08.2018 року затверджений Порядок винесення уповноваженими підрозділами Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника [2].

Одним із спеціальних заходів протидії домашньому насильству є обмежувальний припис стосовно кривдника, який виноситься судом на підставі звернення зацікавлених осіб, та допускає значно ширше коло можливих обмежень прав кривдника і їх більш тривалі строки. Зокрема, згідно з ч. 2 ст. 26 Закону про домашнє насильство заходами, які можуть бути застосовані до кривдника на підставі обмежувального припису, є:

- 1) заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;
- 2) усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;
- 3) обмеження спілкування з постраждалою дитиною;
- 4) заборона наблизитися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалої особи;
- 5) заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;
- 6) заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб [1].

Варто зауважити, що обмежувальний припис може передбачати застосування одразу кількох зазначених заходів. Обмежувальний припис не може містити заходів, що обмежують право проживання чи перебування неповнолітнього кривдника у місці свого постійного проживання (перебування).

Видача обмежувального припису здійснюється шляхом ухвалення рішення суду у порядку окремого провадження, для цілей чого розділ IV Цивільного процесуального кодексу України доповнено новою главою 13. Крім того, видача обмежувального припису у порядку окремого провадження ґрунтується на положенні, що це провадження призначене для створення умов для здійснення особою особистих немайнових чи майнових прав (ч. 7 ст. 19 ЦПК) [3].

Обмежувальний припис видається на строк від одного до шести місяців та може бути продовжений судом на строк не більше шести місяців.

Одним з найбільш складних питань для практичного застосування положень про обмежувальний припис є сфера його застосування та співвідношення з іншими подібними інститутами. Одночасно із Законом про домашнє насильство було прийнято Закон «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» [4] (далі – Закон про внесення змін до КК і КПК). Варто зауважити, що закон на даний час лише набуває своєї чинності і остаточно його норми вступають у силу 11.01.2019 року. Цим Законом передбачено доповнення загальної частини КК новим розділом «Обмежувальні заходи», які за своєю сутністю є подібними до заходів обмежувального припису та підлягають застосуванню до особи, яка вчинила пов'язаний з домашнім насильством злочин, у випадку призначення їй покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільнення від кримінальної відповідальності чи покарання (ст. 91-1 КК). Також цим Законом було доповнено новою частиною ст. 194 КПК, якою передбачено аналогічні обмежувальні заходи та можливість їх застосування судом під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством.

Отже, обмежувальні заходи – це по суті аналогічні до обмежувального припису інститути, які підлягають застосуванню до особи, яка підозрюється або яка вчинила пов'язаний з домашнім насильством злочин, у випадку призначення їй покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільнення від кримінальної відповідальності чи покарання. Натомість в інших випадках застосуванню підлягає обмежувальний припис. Такими, зокрема, є випадки притягнення кривдника до адміністративної відповідальності та випадки, коли його ще взагалі не притягнуто до відповідальності та не повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.

Необхідно зауважити про можливість видачі обмежувального припису саме на стадії, коли особу ще не притягнуто до відповідальності. Аргументами на користь такої думки є, по-перше, недостатність строку термінового заборонного припису для притягнення кривдника навіть до адміністративної відповідальності. По-друге, Закон про домашнє насильство (ч. 3, 5 ст. 26) пов'язує видачу та продовження обмежувального припису (як і термінового заборонного припису) з оцінкою ризиків – оцінюванням вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи (п. 9 ч. 1 ст. 1). Таке оцінювання у випадку з видачею обмежувального припису здійснюватиме суд.

Видається, що докази мають стосуватися підтвердження наявності провадження (кримінального чи про адміністративне правопорушення) щодо особи, яка вчинила домашнє насильство, винесення термінового заборонного припису, інформації про внесення відомостей до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства тощо. Юридична логіка схиляє нас до висновку, що обмежувальний припис повинен обов'язково пов'язуватися з наявністю справи про адміністративне правопорушення або кримінального провадження, оскільки держава декларує нетерпимість до цього соціального явища і тому, кожен такий випадок повинен мати наслідком відповідну реакцію держави. Враховуючи вітчизняні реалії роботи поліції, не виключено, що на практиці цей інструмент буде застосовуватися значно ширше. Наприклад, без наявності зазначених проваджень, але з низкою звернень потерпілої особи до різноманітних органів та установ, які мають відношення до протидії домашньому насильству. Також можливим є видача обмежувального припису на підставі відомостей Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства, оскільки Закон про домашнє насильство пов'язує внесення

відомостей про кривдника у разі наявності обґрунтованої підозри вчинення ним насильства, зокрема після підтвердження такого факту шляхом проведення перевірки відповідної інформації згідно з порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі [5].

Варто зауважити, що Закон про домашнє насильство та ЦПК не передбачають можливості скасування обмежувального припису, зокрема у разі визнання особи невинуватою у вчиненні злочину чи адміністративного правопорушення. Тому наразі не зовсім зрозуміло як необхідно буде діяти у такому випадку. Видається, що можливим способом вирішення цього питання буде скасування рішення суду за нововиявленими обставинами.

За невиконання обмежувального припису Законом про внесення змін до КК і КПК запроваджується кримінальна відповідальність (ст. 390-1 КК), яка є більш м'якою, порівняно з відповідальністю за невиконання рішення суду (ст. 382 КК) [6].

Насамкінець, слід зауважити, що Закон про домашнє насильство набирає чинності з наступного дня після його опублікування, тоді як Закон про внесення змін до КК і КПК – через рік з дня його опублікування. Відтак, принаймні протягом цього року підлягатиме застосуванню ст. 382 КК у разі невиконання рішення суду про видачу обмежувального припису. Оскільки аналізовані юридичні інструменти є доволі новими для вітчизняної правової системи, то сфера їх застосування та якісні показники такого застосування у значній мірі залежатимуть від практикуючих юристів, їх уявлень про право і готовності до нових підходів у протидії домашньому насильству.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 26.10.2018).

2. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : наказ Міністерства внутр. справ від 01.08.2018 № з0965-18 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 26.10.2018).

3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 26.10.2018).

4. Про затвердження порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету міністрів України від 22.08.2018 № 658 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF> (дата звернення: 26.10.2018).

5. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III : зі змінами станом на 14.03.2018 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.10.2018).

Одержано 01.11.2018

УДК 343.71

Олександр Юрійович МАРТИШ,

*аспірант кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Одним із найнебезпечніших видів організованої злочинності є незаконний обіг наркотичних засобів (наркобізнес), що має тенденцію до зростання й загрожує національній безпеці не лише України, а й планетарній загалом, оскільки йому притаманні